

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze diplomové práce

**Zhodnocení důchodové reformy v ČR
se zaměřením na II. pilíř**

Martina Hlaváčová

© 2015 ČZU v Praze

Zhodnocení důchodové reformy v ČR

se zaměřením na II. pilíř

Souhrn

Hlavním předmětem diplomové práce Zhodnocení důchodové reformy v ČR se zaměřením na II. pilíř je penzijní systém České republiky účinný od 1. ledna 2013 s datem ukončení k 1. lednu 2016. Diplomová práce charakterizuje parametry a kritéria penzijního systému v ČR, věnuje se jejímu historickému vývoji a ukazuje důvody, které vedly k nutným změnám. Hlavní část práce je zaměřena na penzijní společnosti ČR, které poskytují II. pilíř a hodnocení jejich úspěšnosti dle zvolených kritérií za rok 2013, tedy za první rok jejich působnosti. Na základě výsledků je pomocí konkrétních příkladů vypočítán finanční plán se zaměřením na důchod, který odpovídá na otázku, zda je výhodné vstupovat do II. pilíře, či zvolit jiný způsob spoření na důchod, aby byla zachována životní úroveň účastníků. V závěru se práce snaží odpovědět na otázku, zda je zrušení II. pilíře vhodné a poukazuje na možné alternativy a změny, navržené odborníky, které by měli vyřešit vývoj penzijního systému v České republice.

Klíčová slova

důchodová reforma, penzijní společnost, důchodové spoření, starobní penze, důchodové fondy

1 Cíl a metodika práce

1.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce Zhodnocení důchodové reformy v ČR se zaměřením na II. pilíř je na základě hodnocení penzijních společností poskytujících od 1. 1. 2013 II. pilíř důchodové reformy zhodnotit, s jakou společností se nejefektivněji připravit na důchod a zjistit, jaké konkrétní dopady má tato reforma na obyvatele ČR.

Dílní cíle:

1. Zobrazit rozdíl spoření v současném průběžném systému a vstupu do II. pilíře důchodové reformy ČR.
2. Zobrazit alternativy spoření na důchod pomocí pravidelných investic.
3. Navrhnout finanční plán na důchod u zvolených příkladů.

1.2 Metodika práce

Stanovených cílů diplomové práce bylo dosaženo prostudováním a analýzou primárních a sekundárních dat.

Teoretická rešerše byla sestavena na základě prostudování knižních publikací a internetových zdrojů. Obsahovou náplní literární rešerše bylo vytvoření teoretických východisek z oblasti problematiky důchodového systému v České republice v návaznosti na změny od roku 2013. Ucelený přehled bude sloužit jako základ zkoumaného rámce informací zabývajících se danou problematikou.

Praktická část diplomové práce je zaměřena na hodnocení finančních organizací poskytujících II. pilíř důchodové reformy. Sekundární data byla získána z klíčových informací jednotlivých penzijních společností. Po vyhodnocení výsledku vlastního šetření a zjištění dopadů na obyvatele ČR je pro zvoleného potenciálního účastníka navržen konkrétní finanční plán se zaměřením na přípravu na stáří.

Jako jeden z ukazatelů hodnocení byly použity ukazatelé rentability. Tyto ukazatelé patří mezi nejsledovanější ukazatele finanční analýzy, protože informují o efektu, jakého bylo dosaženo vloženým kapitálem. Vyjadřují schopnost podniku dosahovat zisku. Zobrazují pozitivní, nebo naopak negativní vliv řízení aktiv, financování firmy a likvidity na rentabilitu. Všechny ukazatele rentability udávají, kolik Kč zisku připadá na 1 Kč jmenovatele [2].

Pro hodnocení společností byla použita Bodovací metoda, která určuje pořadí penzijních společností poskytujících II. pilíř důchodové reformy podle zvolených kritérií. Nejlepšímu výsledku v dané skupině se přiřazuje 100 bodů a ostatním parametrům podle:

$$bij = \frac{x_{ij}}{x_{\max}} * 100 \quad [+1] \qquad \qquad \qquad bij = \frac{x_{\min}}{x_{ij}} * 100 \quad [-1]$$

Následně jsou přiřazeny váhy jednotlivých kritérií, vzestupně dle jejich důležitosti (nejdůležitější ukazatel získá ocenění m, nejméně důležitá ocenění 1) a následně je vypočítán integrální ukazatel (di), jako vážený aritmetický průměr bodů přidělených společnosti za jednotlivé ukazatele. Nejlepší společností je ta, která dosáhla nejvyšší hodnoty integrálního ukazatele [4].

2 Zhodnocení výsledků a doporučení

V předchozí části praktických příkladů potenciálních účastníků, které byly použity pro ilustraci spoření na stáří pomocí důchodového systému ČR platného od 1. 1. 2013, byla stanovena hypotéza: *II. pilíř je vhodný pro cílovou skupinu občanů do 35 let a mladších s příjmem 25 tisíc Kč a vyšším. Z navržených příkladů je tuto hypotézu možno rozdělit na dvě části. První část se týká věku účastníků, kteří se rozhodují o vstupu do II. pilíře a druhá část samotného hrubého příjmu.*

Z výpočtů důchodových plánů pro potenciální účastníky, které zobrazují rozdíl spoření v současném průběžném systému a vstupu do II. pilíře důchodové reformy ČR, je zřejmé, že v případě mladého člověka do 35 let je z dlouhodobého hlediska vstup doporučován na základě všech výhod, které II. pilíř nabízí, jelikož vložené prostředky jsou dostatečně zhodnocovány a je dosahováno nejvyššího efektu. Z důvodu snížení starobní výměry v důchodovém věku by se na důchod měl zejména mladý člověk lépe připravit a snížit tak svou závislost na státu. Pro doplnění finančního plánu na důchod jsou v ilustraci zobrazeny alternativy spoření pomocí pravidelných investic a využití výhod plynoucích z III. pilíře důchodové reformy, kterými by měl účastník doplňovat stávající systém a tvořit si tak dostatečnou rezervu. Příklad 6.9.1 Potenciální účastník č. 1 dokazuje, že 25 000 Kč hrubé mzdy není hranice, která určuje výhodnost vstupu do II. pilíře, zejména u lidí, kteří v budoucnosti očekávají zvyšování svých příjmů. Za stanovených parametrů tento příklad vyvrací druhou část hypotézy: *II. pilíř je vhodný pro cílovou skupinu občanů s příjmem 25 tisíc Kč a vyšší a zároveň potvrzuje, že je tento pilíř vhodný pro občany do 35 let.*

Další výsledky plynoucí z příkladu 6.9.2 Potenciální účastník č. 2, kde je počítáno s průměrnou mzdou České republiky, ukazují, že za daných podmínek je potřeba pobírat vyšší hrubý příjem, který by potvrdil jednoznačný souhlas se vstupem do II. pilíře. Při průměrné mzdě 25 000 Kč není v tomto případě zaručeně výhodné do II. pilíře vstupovat a příklad tak potvrzuje druhou část hypotézy: *II. pilíř je vhodný pro cílovou skupinu občanů s příjmem 25 tisíc Kč a vyšší. Člověk, který je na hranici 35 let, se musí rozhodovat na základě své životní situace, stability práce, zda již určité rezervy, které může použít na financování důchodu, vytvořil nebo teprve o tomto tématu začíná uvažovat, a proto musí důkladně ocenit*

více alternativ spoření, které jeho finance zhodnotí a vytvoří dostatečné rezervy, aby se nesnížila jeho životní úroveň.

Starší lidé nad 35 let, kterým byl přizpůsoben příklad 6.9.3 Potenciální účastník č. 3, mohli ze zákona vstupovat do II. pilíře pouze do června 2013. Tento důvod je, jak dokazují výpočty, správný, jelikož se i přes vyšší hrubý příjem vstup zásadně nevyplatí a už vůbec dostatečně nezhodnotí prostředky v kombinaci s ostatními pilíři a produkty tak, aby se zásadně nesnižovala klientova životní úroveň. Proto je v tomto případě možné potvrdit první část hypotézy: *II. pilíř je vhodný pro cílovou skupinu občanů do 35 let a mladších*, zároveň je možné vyvrátit druhou část hypotézy: *II. pilíř je vhodný pro cílovou skupinu občanů s příjmem 25 tisíc Kč a vyšším*, jelikož ani nadprůměrný příjem České republiky nevyřešil situaci dosaženého věku při rozhodování o vstupu do II. pilíře a proto je vhodné hledat jiné alternativy spoření na důchod.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zhodnotit, s jakou společností se neefektivněji připravit na důchod, na základě hodnocení penzijních společností poskytujících od 1. 1. 2013 II. pilíř důchodové reformy. Účastníkům, kteří byly použity pro ilustraci v praktické části práce a byl jim doporučen vstup do II. pilíře, nebyla doporučena účast v důchodovém fondu státních dluhopisů ani v jednom případě, je jim proto doporučeno vstoupit s Penzijní společností České pojišťovny, a. s., která dosáhla nelepších výsledků v roce 2013 dle výpočtů pomocí bodovací metody, zobrazená v kapitole 6. 7. Hodnocení pořadí společností pomocí bodovací metody. Společnost, která se umístila na prvním místě v konzervativním, vyváženém i dynamickém důchodovém fondu, má dlouholetou historii působení v České republice a stará se o nejvíce klientů, kteří se na ní čím dál více obrací a to i v rámci důchodové reformy a nově poskytovaných produktů. Jelikož hodnocení nemůže předvídat vývoj společností do budoucna a není zárukou, že takto dobrých výsledků penzijní společnost České pojišťovny dosáhne i následující rok, na základě stanovených podmínek II. pilíře může účastník mezi společnostmi přecházet a tak spořit své prostředky u společností s aktuálně nejlepšími výsledky.

3 Závěr

Dne 12. 11. 2014 vláda Bohuslava Sobotky rozhodla o ukončení II. pilíře k 1. lednu 2016. Naspořené peníze si lidé budou moci vybrat třemi stanovenými způsoby. Proces ukončení II. pilíře je nutné konzultovat s Českou národní bankou a Českou správou sociálního zabezpečení. Musí se počítat s negativními ohlasy ze strany občanů, kteří do systému vstoupili, zaměstnavatelů, investičních fondů i správců aktiv. Tří pilířový penzijní systém je doporučován Světovou bankou a dalšími mezinárodními institucemi a v jiných zemích funguje dobře. Zrušení II. pilíře, bez připravené nové varianty, která systém posune blíže k finanční udržitelnosti, zachová správný poměr mezi principy solidarity a ekvivalence, není na základě nepříznivého demografického vývoje správné. Z vládního rozhodnutí schválení Návrhu způsobu ukončení důchodového spoření není jasný zisk a zrušení bez další alternativy bude znamenat návrat do doby, kdy důchodový systém kolaboval.

Diplomová práce poukazuje na fakta jako je stárnutí populace, kdy v roce 2050 na jednoho aktivního člověka budou připadat dva starobní důchodci, zadlužování důchodového účtu, které se stále prohlubuje a na základě toho je proto nutné, aby stát zasáhl a situaci řešil. Musí být vytvořen takový systém, který bude motivovat účastníky, aby si sami vytvářeli dlouhodobé úspory. Úpravami je možné systém zatraktivnit a přilákat více občanů, zejména těch mladých do 35 let, kterým se dle výpočtů diplomové práce vyplatí vstup nejvíce a dokážou tak vytvořit rezervy, které budou využívat v důchodovém věku bez snížení své

životní úrovně produktivního věku. Jedním z parametrických řešení, které by mohlo lidem pomoci získat důvěru v systém, je úprava dědických nároků nebo změna parametru pro výstup po určitém období. Pro tuto variantu není nutnost velkých zásahů, které provádí Finanční správa, jako v případě ukončení systému a jedná se též o nejméně nákladné řešení. Náklady tohoto návrhu by spočívaly v umožnění výstupu účastníků a to zejména vrácení 3 % zaplaceného pojistného zpět do státního rozpočtu. Přesto by v rámci nákladů bylo vhodnější právo nevystupovat zanechat a umožnit pouze výběr prostředků či jejich převedení do III. pilíře.

15. ledna 2015 předvedla Důchodová komise osm návrhů alternativ na změny stávajícího systému. Jednou z nich je také spoření na důchod dětí hned po jejich narození, osvobození důchodů od daně z příjmu nebo rozdělení I. pilíře. Dle poslance parlamentu ČR Ing. Adolfa Beznožky není možné zvýšit odvody do I. pilíře, jelikož je to jedno z nejvyšších zatížení vedlejších nákladů práce v rámci EU, proto musí existovat jiné řešení pro zabezpečení stáří a nebrání se názoru, že by měl být II. pilíř povinný a umožnit v následujících letech jeho opuštění. Šéf důchodové komise Martin Potůček vidí jako nejdůležitější získat širší politickou podporu. Reformy často bývají věcí politickou, kdy většina politických stran nevidí dále než do příštího volebního období. Bez ní se nepodaří vytvořit novou reformu, která by měla šanci na udržení. Stejně tak, jako vznik II. pilíře za vlády Petra Nečase nebrala v potaz názory opozice a širší veřejnosti [67].

Pro důchodový systém a budoucí důchodce je velmi důležitá finanční gramotnost obyvatel ČR, kdy lidé nejsou v tomto směru dostatečně vzdělávání, jak v státních tak soukromých financích, a žijí v domněnku, že se o ně stát za jakékoliv situace postará. Pro úspěšnost jakéhokoliv návrhu se stát musí v této oblasti angažovat, protože když budou občané v této problematice více vzdělaní, uvědomí si, jak je nutné si na vlastní důchody spořit a nespoléhat se pouze na důchod státní.

4 Seznam použitých zdrojů

JANDA, Josef. *Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 197 s. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-4400-1.

KELLER, Jan. *Soumrak sociálního státu*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, 158 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2941-5.

KOCIÁNOVÁ, Helena a Petr ILLETŠKO. *Důchodový systém v České republice: aneb co Vás neměl kdo naučit*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013, 115 s. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-767-6.

KOCIÁNOVÁ, Helena. *Finanční gramotnost v kostce: aneb co Vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG, 2012, 151 s. ISBN 978-80-7263-767-6.

PIKETTY, Thomas a Translated by Arthur GOLDHAMMER. *Capital in the twenty-first century*. 2014. ISBN 06-743-6954-8.

PŘIB, Jan, *Kdy do důchodu a za kolik*. 13. vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2012. Právo pro každého. ISBN 978-80-247-4090-4.

REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, 760 s. Partners. ISBN 978-80-247-3671-6.

RYTÍŘOVÁ, Lucie a Petr ILLETŠKO. *Důchodový systém v České republice: zorientujte se v důchodové reformě*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013, 115 s. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-821-5.

SYROVÝ, Petr. *Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 152 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4479-7.

ŠULC, Jaroslav a Petr ILLETŠKO. *Penzijní připojištění: zorientujte se v důchodové reformě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000, 163 s. Finance (Grada). ISBN 80-716-9979-9.